

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

W I J K O M E N A L V A N ' T O O S T E N

Kerstspel in vijf taferelen

1880
door

EDMOND LAUWAET

Toneelfonds J. JANSSENS * Antwerpen

1984

(N° 1294)

WIJ KOMEN AL VAN 'T OOSTEN....

...is een goeddelijk kerst-en driekoningenspel van
eigen aard en bodem in 5 episodes, proloog en epiloog door
Edm. Lauwaet.

Midden de donkere winterdagen lichten plots de eindejaarsfeesten op met glans, kleur en gezang. Families en vrienden komen samen rond de feestdis, het stalletje, de fonkelende denneboom. Maar daarover gaat het nu nét niét!
Want enigszins verdoken achter een ruisend en wuivend sparrebosje ligt "Home Avondrust" en dààròver gaat het wél!
Want ook dààr tracht men het dagelijks slenterleven van onze oudjes wat meer kleur te geven. "Home Avondrust" klinkt goed. Alvast beter dan het vroegere "bejaardenhuis" waar het woordje "huis" soms de wenkbrauwen deed fronsen!
Maar goed! Ik voer u dus mee naar Home Avondrust, met zijn rust, zijn onrust, zijn wel en zijn wee.
Op een piepklein uitzonderingetje na gaan we het zoeklicht op de luimige vensters van het complex gericht houden. Opzettelijk! Een koppig traantje zal ruim gecompenseerd worden door de gulle lach! Want dezer dagen laat Timmermans zijn "sterre" steeds ergens "stille staan". Directie, personeel en, ja ook meneer de paster willen die sterre nu ook eens boven Home Avondrust doen halt houden! En net zoals "de Fé" dat deed, zal men ook hier daartoe eenvoudige mensjes in 't gareel spannen. Of men nu "Pitjevogel" of "Kanneken Bier" heet is bijzaak. Hoofdzaak is en blijft de sterre, die moet stoppen! En dat doet ze nog ook! Vlak boven het donkere gebouw, de stille winterse tuin, de kamertjes. Niét echter boven de gammele woonwagen van de Fé, want die ontbreekt. Maar de "lieve" vrouwtjes en de "zwarte madam"... ja, ja, die zijn er ook! En misschien vindt niemand er graten in als Timmermans nu voor één avondje "diene temmerman" is geworden....

WIE IS WIE ?

KANNEKEN BIER, alias Kamiel, levenslustig oudje, steeds met stok én met dorst.

CESAARKEN, de schaduw van Kanneken, het ventje met het konijnenblaasken.

MENEERKEN VAN BRUSSEL, kranige oude Bruxellois (hoe kwam die daar?)
hoekige gebaren, rechttop, vurig patriot behalve als hij "vloms"

PEERKE VAN GIEL,oude,wijze boer met heimwee naar erf en volk,
wat hij terugvindt en daarom zijn geluk aan anderen wil
mededelen.

KWEZEKKE JOSEFIEN,een onverbeterlijke oude wijwaterkwispel!

MENEER DE PASTER,gemoedelijke vijftiger,die zijn schapen en
zijn bokken door en door kent.

MADAM DIRECTRICE,neen,geen zuurpruim maar een flinke dame die
weet wat ze wil.

MARK,DE VERPLEGER,jong,energiek,weet ook wat hij wil en dat is..

JUFFER MIA,ookal verpleegster met alles wat die moet en kan.

LIENEKE,het jonge keukenprinsesje met de blauwe schort,de pittige
onrust van..

FIDEELKEN,duiveltje-doet-al,binnen-en buitenknecht maar liefst
heel dicht bij Lieneke.

FRED,jonge boer,zoon van Peerke Van Giel,heeft door het leven
geleerd hoe het moet.

LEEN,vrouw van Fred,eveneens gelouterd en vol goede wil.

PAAR KINDEREN van Fred en Leen,lief,spontaan.

STEM van onzichtbare verteller,die ons over bergen en dalen
loodst! (ABN!)

ZO MOGELIJK enkele figuranten -lees:andere oudjes van Avondrust-
bij einde tafereel V.

***Pittig dialect domineert.

***Hoewel niet aan te bevelen kan de rol van "meneer de paster"
mits enkele onbeduidende tekstvariaties ook gespeeld worden
door "meneer de voorzitter" of "messieu président" voor le
Bruxellois.

***En natuurlijk speelt en spreekt de oudere generatie bezadigder
dan de rest,behalve het "kwezelken"dat speelt met vuur en
banbliksems!

DEKOR.

Voor het technische team is hier natuurlijk een en ander wegge-
legd.Maar ook met een minimum van materiaal kan men vele kanten
uit.Het komt er op aan planmatig en vooral zeer sober te werk te
gaan.Doeken,bijvoorbeeld,die zeer soepel en snel open en dicht
kunnen schuiven doen het zeer goed.Ook lichte,twee-of driedelige
plooidekors van op halve hoogte leveren vlug en prima werk.
Voor bepaalde kringen zal het "goochelen"met de ruimte geblazen
zijn.Want de globale speelruimte is er slechts nodig bij het
tafereel V.Voor de andere tafereelen wordt slechts een deel van
het toneel belicht en gebruikt en het ander deel in het duister

gelaten, zodanig echter dat het ene deel de zijwaartse visie op het andere niet hindert. Men blijve dus best op enige afstand van het doek.

***Voor pro-en epiloog heeft men de eigenlijke speelruimte niet eens nodig. Aan de zijde van het normale podium, waar deur en trapje is, dat toegang tot de zaal geeft, bouwt men een klein hulp-podium op, met bovenaan het deurtje een lichtbron. Kan dat niet, dan spele men eenvoudig vóór het gesloten doek. Het hulppodium moet wel bestijgbaar zijn via de zaal, want zowel proloog als epiloog spelen vanuit het zaaleinde, via een smalle open gang dwars door het publiek naar het hulppodium toe en omgekeerd. Aan de overzijde, zijwaarts van het doek prijkt een boom met (of) stalletje, dat steeds zichtbaar blijft.

***Kringen die zulks wensen kunnen ook eenvoudig zonder doek spelen en dit vervangen door een geleidelijke en schier totale verduistering van de speelruimte.

Tenslotte, een sober kleurtje in de belichting is steeds graag meegenomen!

SITUERING.

PROLOOG. Achteraan de zaal, doorheen het publiek naar het hulppodium toe.

Tafereel I. Kamertje van Peerke Van Giel.

Links of rechts op de speelruimte. (vooraan)

Tafereel II. Kamertje van Kanneken Bier.

Tegengestelde zijde van tafereel I.

Tafereel III. Spreekplaats directrice of secretariaat.

***Op dezelfde speelruimte van tafereel I.

Tafereel IV. Weer op het kamertje van Kanneken Bier.

Tafereel V. Volle speelruimte. Suggereert een hoekje van de feestzaal van Home Avondrust.

EPILOOG. Omgekeerd van proloog. Dus:

Van hulppodium, doorheen het publiek naar zaaluitgang.

PROLOOG.

Het is duister in de zaal. Alleen over het hulppodium weifelt een zeer gedempte lichtschijn, zonder directe bron. Zachte muziek sterft weg als men in de verte een kerk- of kapelklok tien in de avond hoort slaan.

STEM: Er loopt iets mis...Ik lees hier...:"Wij komen al van 't Oosten..."Fout, hoor! Er moet namelijk staan...:"Wij komen al van 't "Roosken"..." 't Roosken" is een café hier vlak in de buurt van Home Avondrust. Zo wat de zoete inval van veel oudjes die 's avonds nog gauw een slaapmutsje komen snoepen. 't Roosken bij Jeannetteke ! En, zeg nu eerlijk, wie van ons is nog nooit over tijd geweest?? Bij Jeannetteke loopt de klok steeds in ijlpas en op kousevoeten! Hoor maar!

KANNEKEN BIER:(achteraan de zaal, tast zich met zijn stok een weg, traag en onzeker) Cesaarken...waar blijft ge toch?

CESAARKEN: Hier ben ik al, Kanneken Bier, hier ben ik al. Maar 't is hier godomme donker, zulle!

Kanneke: Dat is 't, Cesaarken, dat is 't! Kernonde!

Ces.: Ik stond de klokslagen te tellen! Acht uur, zeker?

Kann.: Achte ?? Ja, man, ge zult uw oren ne keer moeten laten uitspuiten! D'r waren er zeker tien..of elf..Volgt ge?

Ces.: Ja, ja. We zullen godomme weer te laat zijn voor de pap!

Kann.: Pap, kernonde?? Hij loopt mee zijn buik vol bier en hij klapt over zijne pap!(staat even stil) Cesaarken, ze noemen mij "Kanneken Bier", hé! En daar ben ik pront op, maar ze moesten u kernonde "Buiksken Pap" heten. Maar ge zult gij vanavond toch ook voor uw part niet moeten weerkomen! 't Was weer gratis, zeker?(de tocht gaat verder) Van 't middenste van 't vat?!

Ces.: 'k Heb nogal veel gewonnen mee 't kaarten!

Kann.: Gewonnen? G'hebt kernonde "gezeurd" dat uw haar door uw mutse kwam! Maar allee, ze moeten maar opletten! Volgt ge? We zijn er haast! Courage!

Ces.: 't Ziet er ginder godomme donker uit! De boel zal al op slot zijn.

Kann.: Als we maar die trapkens op geraken. De knop van de bel zal ik op de tast wel vinden! Daarbij, kernonde, waar zit ge met uw zaklamp??

Ces.: Vergeten, Kanneken Bier...die ligt nog in 't Roosken!

Kann.: Ge zult gij nog uw broek in 't Roosken laten liggen, gij! Ge zijt nen uil! Dat zijt ge!

Ces.: Ja en 'n grote uil! Dan ben ik! Peis ne keer... 't Is godomme

kerstavond...En zie ons hier ne keer lopen!!We moesten al lang in ons bedde liggen!

Kann.:Ge weet gij dat juist 'n beetje telaar,Cesaarken!Maar ge kunt kernonde toch in 't Roosken niet zitten én in uw bedde liggen!?

Cesaarken: 't Is waar,Kanneken,'t is waar.Zeg,stel u ne keer een beetje op zij. 'k Moet wat rusten en ne keer plassen!

Kann.:Probeer niet,zulle!Dat gaat veel te lange duren!Plast gij straks zoveel en zolang als ge wilt!Maar hier niet,kernonde!

Ces.: D'r is hier gene mens te zien!En ik moet...ik moet...

Kann.:Nijpen moet ge doen,nijpen!Daarbij drink zoveel niet,ge zult dan niet moeten nijpen!Gij mee uw konijnenblaasken!

Ces.:Wel,dan ga ik ne keer zingen!Daarmee gaat het ook soms over!

Kann.:Ja 't!We kennen dat!Zwijg maar zere!Moeten we soms Fideel of kwezel Josefien op ons dak krijgen??

Ces.:(opstandig)Die moeten ook plassen als 't hoog water is!
(zingt)Mijn moeder was een negerin...

Kann.:(boos)Kernonde..kernonde..met uw negerin...(er floept een lampje aan bij het hulppodium) Lappe!Daar zie!Ze hebben ons al in de gaten!Gij groten uil!

Ces.:Niets van,Kanneken!Dat is godomme de sterre van Betlehem!

Kann.:Zoude daar nu niet van op uw gat vallen??

Ces.:(stil) 't Is nu toch telaar...'t Is over!

Kann.:Hoe,telaar??Wat is 't nu weer?

Ces.: 't Is over,zeg ik. 'k Moet niet meer plassen..'k Ben verlost...'t Was maar een windeken!

Kann.: 'k Zal u ne keer wat zeggen,Cesaarken!Ge weet gij van voren niet dat ge van achter opengaat!!Daar zie,kernonde,en help mij nu die trapkens op!

Ces.:(doet zijn best maar 't vlot niet goed)Zal 't gaan,Kanneken Bier? Allee...hef uw achterpoot eens wat hoger op!

Kann.:Ge moet kernonde eerst kunnen!Wacht..wacht..'t gaat...'t moét gaan...'n Blinde gaat wel! (ze zwoegen verder)

KWEZELKEN JOSEFIEN:(in lang nachtgewaad,heeft intussen het deurke geopend en ziet verontwaardigd en met leedvermaak toe;lacht dan,scherp en venijnig)

Ces.:(hevig geschrokken)Godomme...Kanneken..kijk daar ne keer!
'n Spook,godomme, 'n spook!!

Kann.:(ziet op)Spook,spook,kernonde??Spoken bestaan niet!!

Kwezelke:(lacht weer honend)

Kann.: En spoken lachen niet!

Ces.:Maar..Godomme..dat is Josefien...kwezelke Josefien!!

Kann.:(woedend tot Josefien)Wat loopt gij hier nog rond te spoken?

Kwezelke:(wijsgerig en teatraal)De twee zondaars komen weer van de kroeg...Van het huis des verderfs...de krocht der zonde...van Sodoma...

Cesaarken:Nu zijt ge mis,zulle,kwezelken!We komen wij van 't Roosken en Sodemie hebben wij niet gezien!Daarbij,dat gaat u godomme niet aan!Ge zoudt gij beter uw haar ne keer kammen en schone gaan slapen!

Kwezelke:(met gespreide armen) Ik ruik de reuk..de stank van zonde en overdaad...Heer,vergeef het hen..want ze weten niet wat ze doen...eh..gedaan hebben!

Kann.:(ongeduldig) Wij hebben kernonde niets gedaan,maar als ge daar mee uw krom lijf niet weggaat,zouden we wél iets kunnen doen,gij lelijke Sodemie!

Kwezelke:So-do-mà!!En ook hiér zal het eens vuur regenen!

Cesaarken:Wat zegt ze,Kanneken?

Kann.:Dat ze de boel gaat in brand steken!Dat zegt ze!

Kwezelke:(steeds plechtig)De Heer zegt:"De dorre takken zal ik in het vuur werpen!" Wee u,zondaars!

Cesaarken:Kanneken,ze is heel zeker op hare kop gevallen! Ze 'n heeft toch geen "stekskens" in haar zakken zitten??Wacht, ik ga ne keer voelen!(nadert)

Kwezelke:(vol afschuw) Ge zult met uw zondige klauwen mijn maagdelijk lichaam niet aanraken!

Kann.:Nee zulle!Maar ik zal u mee mijne stok ne keer 'n wafel op uw maagdelijk gat geven!Wat is me dat hier voor een zotspel!

Kwezelke:Kamiel en Cesar..ik zeg het voor uw welzijn..bekeert u! Het is misschien nog niet te laat en ik zal veel voor u lezen! In de kapel,tot God,onze Heer...

Cesaarken:Doe dat,schaap! 'k Zal u dan ne keer ne vogel wijzen! Maar nu zouden we willen gaan slapen,hé,Kanneken? En ga gij ook maar schone naar uw bedde,kwezelken!

Kwezelke:(prompt)In 't bed is er niets te verdienen!!

Kann.:Wat zoude gij daar kernonde van weten?

Cesaarken:Als ge niet wilt gaan slapen,ga dan wat lezen in de kapel.G'hebt daar veel plaats en hier staat ge in mijne weg, want ik moet subiet ne keer plassen!!

Kwezelke:(in paniek;slaat breed kruis)Heer..laat deze kelk voorbijgaan...

Cesaarken:(maakt plagend aanstalten)Ik vraag ook niet beter!

Kwezelken:(zich schuw afwendend)Niet doen..niet doen...

Cesaarken:Hoe,niet doen??Ik moet dat vuur toch blussen,zeker?!

Kann.:Geef maar katoen,Cesaarken!

VERPLEEGSTER MIA:(rukt deurke open)Wel,wat is dat hier allemaal??

Kwezelke:(kermend)Hij..hij gaat in mijn schoenen plassen!!

Mia:(een lach onderdrukkend) Wàt gaat h**ij**...??

Kwezelke:(steeds kermend)Ja,ja...de zondaar..de verloren zoon!

Mia:(sussend)Ta,ta,ta...Cesaarken zal nog wel 'n minuutje wachten!

Cesaarken:Willen wel,maar kunnen is iets anders!

Mia:(streng tot Josefien)Josefien,gij moest op uw kamer zijn en niet hier!Niet rondsluipen maar slapen!

Kann.:Hedde 't gehoord,Sodemie??

Kwezelke:En zij mogen bij nacht hun ziel aan de duivel verkopen? En dan nog in deze heilige nacht??

Cesaarken: Plassen moet er altijd gedaan worden!

Josefien:Schande is dat!Schande en ik zal het aan onze zeerereerdeerdige meneer pastoor eens vertellen!Wacht maar!

Mia:Doe dat,Josefien,maar wacht daar tot morgen mee! Meneer de paster slaapt nu ook al!Ruk uit,naar Betlehem!!

Kann.:Ge weet wel,hé,kwezelke,waar d'herderkens lagen!

Cesaarken:Ge zijt godomme ook mis,Kanneken! D'herderkens lagen in 't veld..tussen de rapen of tussen de struiken...allee... waar dat wij ook soms ne keer liggen!

Kwezelken:(afzwaaiend,armen omhoog)Tussen de struiken...och Heer.. wat 'n wrede zonde...(slaat kruis)In de naam des....(af)

Mia:(berispende wijsvinger)Kanneken en Cesaarken,weeral te laat! Ik zal maar niets zeggen tegen madam Directrice.Ge zijt anders nogal braaf!

Kann.:En gij zijt 'n braaf schaapken!Gij verdient ne goeie vent, gij!(spottend)'k Zal d'r veel voor lezen in de kapelle!(tot Cesaarken)Allee,vooruit,ouwe plasser,mee naar 't plaskantoor en stil zijn!(verwonderd)Kijk ne keer,juffer Mia,die zot staat daar nu te lachen! Mee wie lacht ge,manneke??

Cesaarke:Kanneken Bier,gij die zo ne rappe zijt,als ge nu nog moet lezen voor ne vent voor dat meiske dan komt ge véél te late!Want z'heeft al ne vent!En 'n schone,zulle!En een mee handen aan zijn lijf!Ik heb dat godomme al gezien,zulle!

Mia:Zwijgen en slapen,Cesaarken,of 'k zal wreed kwaad worden!

Cesaarken:'n Schoon wijveken dat kwaad wordt is 't liefste dat ik zie!!Allee,goên avond en slaapwel!!

Kanneken:Wacht,kernonde,ik ga mee!Gij mee uw schoon wijveke!

Cesaarken:En braaf zûjn,zulle,of 'k zal 't zeggen aan onze zeer eerweerdige heer pastoor!Godomme!Allee,ju!!(beiden af)

Mia:(ziet hen lachend achterna,legt dan een hand boven de ogen en speurt de zaal in,waar men plots,achteraan een bewonderend gefluit hoort.Mia zwaait levendig terug en verdwijnt.Lampje uit!!)

(...en PROLOG ook uit !!)

TAFEREEL I. (*)

=====

Bij "PEERKE VAN GIEL" op zijn kamer. Nette maar sobere omlijsting.

STEM:(net vóór het doek opgaat)En...even nog dit!We laten Kanneken en Cesaarken maar rustig betijen.Die zien we later stellig terug.Maar Home Avondrust is er natuurlijk niet alleen voor hen en het kwezelken!Op het einde van de gang,bij kamer zes hing lange tijd een bordje waarop "stilte" gevraagd werd.Dat is namelijk de kamer van Peerke Van Giel en het bordje is er nu weggenomen.Goed!Zeer goed, want....(doek gaat op)

Peerke Van Giel:(zit nog aan tafel,waar hij net ontbeten heeft en stopt zijn pijpken)

Mia:(die afruimde,met dien'sbord,bij de deur)Peerke Van Giel,ge hebt het nu zelf zopas van de dokter gehoord!Gij zijt genezen en de dokter komt niet meer terug!Is dat nu niet fijn,zeg?!

Peerke:(gaat traag naar zijn zetel toe,na zijn pijp te hebben aangestoken)Mijn braaf kind,'t is schoon dat ge 't zegt,maar zo ziek als gij dat allemaal dacht,ben ik nooit geweest!

Mia:Ha néén?? Dat koppig Peerke weet dat natuurlijk beter en best!!De dokter is maar 'n zwartkijker en...

Peerke:De dokter kijkt door "zijn" bril en Peerke Van Giel door de zijne en dan nog alleen als ik hem nodig heb!

Mia:Wie? De bril of de dokter?

Peerke:Het zijn hier allemaal brave mensen die van alles verstand hebben,maar niet van een boer.Want een boer heeft geen tijd om ziek te zijn!

Mia:Jamaar,jamaar...

Peerke:Jamaar goed!Ik weet het.Ik bén geen boer meer en dàt,meisken,dàt is juist mijn ziekte!Kunt gij van mij opnieuw een boer maken? Kan de dokter dat?? Ik moet...

Mia:(berispnd)Gij stout Peerke! Weet ge wat ge moet doen? Wel, ge moet weer leren lachen!Uw pijpken smaakt u en leer er nu nog bij lachen,dan zal ik vergeten dat ge hier eigenlijk niet moogt roken!!En van vandaag af aan eet Peerke bij de anderen in de eetzaal.Want Kanneken Bier en Cesaarken vragen alle dagen naar u!Die sloebers zullen u wel aan 't lachen krijgen!

Peerke:Die twee moeten eens bij mij om 'n druppelken komen!

Mia: 'k Zal het hen zeggen maar eerst moet ge ne keer lachen op mij!Allee,vooruit!!

Peerke:(Grommelend)Ja,ja..en wat zal uw verpleger daarvan zeggen?

Mia:Gij lelijke oude deugniet,gij!Ziet ge wel dat g'er bovenop

zijt!Want ge kunt de jonge meiskens al plagen! Nu ben ik kwaad, zulle,want ge doet mij blozen!(als Peerke stil lacht) Maar goed. 't Is gelukt!Ge kunt tóch nog lachen!Bravo!!

PASTOOR:(na tikje aan de deur)Geen belet?? Wie zegt hier*bravo"??

Mia:Kijk eens Peerke!Meneer de paster is daar!

Peerke:Meiske,ik zie dat wel!Zet uw potten en pannen neer en giet ons snel 'n druppelke uit!Meneer de paster,zet u.Ik ben blij u ne keer te zien!

Mia:Jamaar,Peerke,meneer de p^áter...

Pastoor:"Meisken" ge doet wat Peerke zegt,hé!Als de boer "ju" zegt,rolt de kar vooruit!

Peerke:Goed gezegd,meneer de paster!En als ze braaf is,krijgt z' er ook eentje!

Mia:(na een stille wenk van de pastoor neemt ze wat nodig is en schenkt in)Ik??Nee hoor!Mij veel te zwaar spul! 'n Heel klein-tje voor u,hoor Peerke!

Peerke:'n Grote voor meneer de paster en 'n grote voor mij! Onze huisdokter vroeger zei altijd:"Als de pijp en de pulle smaakt, er u nooit een ziekte raakt!"En dat was 'n geleerde mens!Goed zo,meisken,ge zijt 'n schone serveuse!!

Mia:Meneer de paster,ik laat u met onze boer alleen,hoor!Ge trekt er uw plan mee,want ik heb nog heel wat te doen!

Peerke: 'n Goeie boer heeft nooit gedaan mee werken!Meneer de paster,op uw gezondheid!(Mia verdwijnt geruisloos)

Pastoor:Op de uwe,Peerke,op de uwe!(nipt)Hm..dat is er nog ene van achter de schuurdeur!(andere tpon)Wel,Peerke Van Giel...

Peerke:Meneer de paster,val maar liever met de deur in huis,want ik zie wel dat ge wat op uw lever liggen hebt!

Pastoor:Dat denkt ge maar!

Peerke:Ge moet 'n ouwe kater niet leren spinnen!

Pastoor:(glimlachend)Wel,ouwe kater,ik breng u de groeten van... van uw zoon,Fred.

Peerke:(wou net nog eens proeven,doet het nu niet,ziet de pastoor toch wél verwonderd aan en zet glas terug neer)Van..van onze Fred??Waar hebt gij die gezien,meneer de paster?

Pastoor:Wel..eerst op de hoeve en dan later bij mij thuis..op de pastorie,nieuwgierigaard!

Peerke:(na stilte)En wat moest hij op de pastorie?

Pastoor:Praten!

Peerke:Zo!Praten!Over mij?

Pastoor:Onder andere,ja.

Peerke:En waarom daar? En waarom niet hier?Waarom niet met mij? Weet gij hoe lang het al geleden is dat...

Pastoor:(zacht)Ik weet dat allemaal,Peerke!

Peerke:(schudt het hoofd)

Pastoor:We hebben lang samen gepraat..uw zoon en ik..Hij heeft me zo een en ander verteld..

Peerke:(schamper)Een en ander..Er is zoveel gebeurd,meneer de paster!Maar ik praat daar niet meer over.Dat is voorbij.

Pastoor:Kijk,Peerke Van Giel,ik wil natuurlijk niet onbescheiden zijn,maar ge zijt verbitterd.Die trek om je mond verraadt dat. Ge hebt alles in uw hart opgestapeld,opgekropt en ge zwijgt maar. Zwijgen is soms goed maar spreken kan wel eens beter zijn.

Peerke:Spreken?Met wie?Met Leen,mijn schoondochter,die me er uitgegoid heeft?Met Fred,mijn zoon,die dat heeft leten gebeuren? De zeldzame keren dat hij hier kwam,durfde hij mij niet eens in de ogen kijken!Alleen de kinderen,Fon en Fieneke kwamen me een schuchter handje geven...Dag,peetje..hoe gaat het...ge ziet er goed uit...Fon en Fieneke...(drinkt zijn borrel beverig uit om zich een houding te geven;dan smartelijk)Meneer de paster..meneer de paster...dat moet ge eerst meemaken...

Pastoor:(zacht)Vertel het me,Peerke...

Peerke:(knikt)Vertellen...Rond Kerstmis vertelde ik vroeger ook altijd...We zaten dan gezellig rond het houtvuur en het was goed en warm in ons huis.Mijn Trees zat dan te breien...Fred en zijn vrouw waren er ook...Ik bedoel..zijn éérste vrouw...

Pastoor:(ziet op)Ho..

Peerke:Mijn Trees en ik hebben drie kinderen gehad,meneer de paster...Drie.Fred alleen is overgebleven.Zijn ene zuster is op haar bed gestorven,de andere onder de wielen van de melkkar.

Pastoor:Onder de..

Peerke:Als zijn tijd daar was trouwde onze Fred met Betteke Sanders,de dochter van Nand Sanders van het Populierenhof.Ik gaf hem de touwtjes van het erf in handen en hij deed het goed.Ondanks alles waren we weer gelukkig.Ik hielp een handje mee en mijn Trees breide kleine kousjes en sokjes...want ons Betteke verwachtte een kindeke...We waren allemaal zo blij...TE blij... 't liep mis...helemaal verkeerd...voor moeder en kind...Heeft Fred u dat ook verteld,meneer de paster?

Pastoor:(zit met gesloten ogen en knikt langzaam)

Peerke:Wel...dat was het begin van het einde...Ik stond in de schuur te vloeken...zomaar...alleen...maar mijn Trees kwijnde weg als sneeuw voor de zon...(in een snik)Mijn...MIJN Trees... tot op 'n goeie dag..nee..geen goeie dag...mijn ongeluksdag... Ze riep me aan haar bed...Ze greep mijn hand...De hare was al koud..."Peer"zei ze..."Peer...gij zijt voor mij ne goeie geweest. Maar nu ga 'k u voor 'n tijdje moeten alleen laten..."zei ze...

"ge zult het verder goed hebben...Ik zal daar vanboven wel een oogsken in 't zeil houden..."zei ze...Die goede ouwe Trees... Ze lag daar met haar ogen toe en ze zag niet dat de mijne leeg- liepen...Ze zou me uitgelachen hebben had ze mij zien wenen... Maar ze zag het niet...Ze zuchtte nog eens heel diep en..en..

Pastoor:,,en ze was bij ons Heer,Peerke.God hebbe haar schone ziel.

Peerke:(weer in een gedempte snik)Hij zal er nooit geen schonere in Zijn grote hemel hebben,meneer de paster!Mijn Trees...de dochter van Fieleke Dardens uit de Pereboomstraat....Eens 't schóónste meisken van 't dorp...Mijn Trees...(stilte)

Pastoor:(schenkt Peerke zwijgend nog wat in)

Peerke:Dat..dat was het begin...De rest...(schudt het hoofd en drinkt even)Heeft hij u dat ook verteld,meneer de paster?

Paster:(zacht)Ja,Peerke..dát ook.

Peerke:Fred was na Bettekens dood een heel andere geworden en toen ook zijn moeder weg was,liet hij de boel liggen zoals hij lag...Ik deed wat ik kon,maar ik was beschaamd om mijn eigen veld en erf..Zo sukkelden we 'n gans jaar verder...En toen... toen,meneer de paster,is onze Fred hertrouwd..met Leen...Leen Vergauwen...(strak)Geen vrouw voor hem...Heb hem destijds genoeg gewaarschuwd...maar ja...er moest een kind komen...Hoe gaat dat, hé,meneer de paster...Ze had hem vast en er werd getrouwd..hol- der-de-bolder hé...Maar ze wàs er..Het kind kwam en later nog een tweede...Daar zeg ik niets van...Het leve al wat God geeft.. Alleen...mij...MIJ kon ze niet luchten...Ik kon niets goed doen.. En hij...Fred...hij liet maar begaan...ook toen ze alles wat aan Betteke en aan Trees herinneren kon opruimde...Maar IK,IK de oude boer...nee..ik liet dat zomaar niet gebeuren...En IK moest er uit...Ik zeurde teveel over vroeger...Ik was een oude last- verkoper...Het gebeurde natuurlijk niet allemaal op één dag... Ik hield van de kinderen...en dat mocht ook niet...Het é enige wat ze van mij wél mocht..dat was mijn geld!Maar daartoe was ze bij mij nu nét aan het verkeerde adres...En ik wist wààrom!

Pastoor:Geld schijnt hier toch niét de hoofdrol te hebben ge- speeld.Als ik het gped voor heb is toch reeds een en ander ge- regeld?

Peerke:Alles komt waar het heen moet,meneer de paster.Daar is voor gezorgd.Maar mijn schoondochter wou me papieren laten onderte- kenen,waardoor ik in mijn hemd zou komen te staan!Stel u voor... een oude boer in zijn hemd!Daar zou volk komen naar kijken!!Ten slotte ben ik opgestapt.En toen deed Leen alsof ik haar het grootste onrecht aller tijden had aangedaan.Fred mocht niet eens mijn spullen verhuizen.Wat dacht ge!De mensen!Ge kent dat,hé,me-

neer de paster! Wat zouden die wel zeggen... Die arme oude vader... Niets van, zulle! Die oude grimmige pezewever is uit eigen wil opgestapt... omdat er geen huis meer mee te houden was!!

Pastoor: (glimlacht begrijpend)

Peerke: (besluitend) Zo kwam ik hier en de rest is u bekend.

Pastoor: (gul) Peerke Van Giel, gij oude pezewever met het gouden hart, ge zijt bedankt omdat ge mij dat alles zo ronduit verteld hebt. Ik vermoed... nee, ik wéét wat in dat gouden hart is omgegaan. Maar nu moet ik u toch óók wat zeggen. De rest is mij bekend, zegt ge. Maar ik weet niet of die "rest" u wel bekend is!

Peerke: (haalt de schouders op) Ik weet al genoeg, meneer de paster!

Pastoor: Niet waar, Peerke Van Giel, niét waar! Zo weet ge niet eens dat ge lang en zwaar ziek zijt geweest!

Peerke: Ik dacht dat pastoors niet mochten liegen!!

Pastoor: Doen ze ook niet! Ook niet als ik u zeg dat Fred, uw zoon, de wanhoop nabij is geweest! (als Peerke wil reageren) Nee, nee, nu laat ge de paster even aan de beurt! En ik zal zeer kort zijn! De laatste tijdis er zo een en ander voorgevallen, waarvan men u niet op de hoogte heeft gebracht, op advies van de dokter en op raad van mij. Maar nu zijt ge weer de ouwe en de tijd is rijp om weer wat zon in uw leven te brengen. Zo hoop ik toch! Als het meneer niet ongelegen komt!

Peerke: Gij kunt het goed zeggen, meneer de paster, maar ja, dat is nu ook uw stiel, hé!

Pastoor: Weeral mis, Ven Gieleke, weeral nàast de roos, want ik ga het eens iemand ànders laten zeggen! (stapt plots op de deur af)

Peerke: (verwonderd) Jammaar, waar loopt gij nu naartoe??

Pastoor: (wendt zich even naar Peerke toe en legt een waarschuwende vinger op de lippen, opent dan de deur en wenkt iemand nader)

Peerke: Wat krijgt die nu in zijn sterre??? (ziet verrast toe hoe de pastoor verdwijnt en de deur op een kier laat)

FRED: (na zeer korte stilte, iets onwennig in de deuropening) Ik ben het maar, vader, Fred...

Peerke: (verrast) Ja, dat zie ik en doe die deur dicht. De paster is toch weggelopen. Was dat zo soms afgesproken?? Daar staat een stoel en een borrel moet ge uzelf maar nemen...

Fred: (negeert dat laatste, maar neemt aarzelend plaats) Vader... ge ziet er goed uit...

Peerke: (prompt) Gij niet!!

Fred: Nee.. ik niet. Ik weet het.

Peerke: Om mij moest ge u geen zorgen maken..

Fred: Dat heb ik tóch gedaan, vader, maar ànders dan ge denkt en ook niet alleen om u.

Peerke: De boerderij?

Fred:(schudt het hoofd)

Peerke:(fronsend)De kinderen toch niet??

Fred:De boerderij heb ik weer onder de knie en de kinderen stellen het best.

Peerke:(opgelucht)Dat is al heel wat.Nu,én...?

Fred:Het..het was Leen,vader...Leen,die zo zwaar ziek is geweest...

Peerke:Leen,zegt ge,Leen??En dat weet ik nu pas?

Fred:Ge weet waarom,vader en ook de kinderen hield ik hier op afstand.De dokter verzocht me het u niet nog moeilijker te maken. Ook meneer de paster dacht...

Peerke:Die dokters en die pasters zouden zich eens wat méér met hun eigen zaken moeten bemoeien!Maar dat zal ik hen zélf wel aan 't verstand brengen!!Zo.Leen,dus.Leen.Ja..die Leen van u,hé!

Fred: Die Leen van mij is niet meer dezelfde,vader.(zacht)Haar leven heeft aan een zijden draadje gehangen...En ik..ik heb er mezelf op betrapt,dat ik,net zoals gij destijds...ook in de schuur stond te vloeken...

Peerke:Het gaat over Leen,Fred!

Fred:In de schuur stond ik...alleen met mijn angst..met mijn zelfverwijt...Want ik had al lang ingezien hoe laf ik me,in mijn verblindheid,tegenover u,mijn vader,gedragen had...Ik moet het tot mijn schaamte bekennen,maar met u was meteen ook de zon en de vrede ons huis uitgegaan...

Peerke:(moeilijker)Het gaat over Leen,Fred!

Fred:Leen is nu zo goed als genezen,vader,maar ook zij heeft door het leed en de angst leren inzien dat we de verkeerde weg met u waren opgegaan.(smartelijk)Ik neem Betteke en ons moeder tot getuige dat het waar is..en dat Leen en ik beloofd en gezworen hebben u te vragen...u te smeken...Kom terug naar ons,vader,kom terug...naar ons,naar de kinderen...

Peerke:(zat stil voor zich uit te staren,dan buigt hij langzaam het hoofd en een snik schokt door zijn oude schouders heen)(na stilte) Trees en Betteke...Ze hebben dan toch 'n oogsken in 't zeil gehouden...

Fred:Leen heeft uw kamer al klaar gemaakt,vader,en in de woonkamer,op de ereplaats,wacht een warme zetel op u...(plots afdoende) En achter die deur daar wachten nóg mensen op u.(nadert en opent de deur,waar de twee kinderen zichtbaar worden en die Fred naar zijn vader toe loodst)

FON en FIENEKE:(naderen eerst vrij bedeesd,bijna stuntelig,maar dan gaat het sneller onder druk van Fred)

Peerke:(gewild luchtiger)Wel,wel,wie hebben we daar nu!?Fonneke en Fieneke...(knuffelt hen)Dat is wel,zie...

Kinderen:(blij,spontaan,zónder gelijktijdig af te dreunen)Peetjen..
dag Peetjen...Komt ge weer bij ons,Peetjen?
Peerke:(olijk)Ik denk van wel...Uw vader wil me hier buiten!
Kinderen:(juichend en omarmend)Joepie..joepie...
Fred:(glimlachend)Fon en Fieneke...;kom eens even mee...We vergaten
nog wat...Kom eens...(loodst hen terug de kamer uit,volgt hen,de
deur blijft open)
Peerke:(protesterend)Maar nee,Fred,maar nee...
LEEN:(in de deuropening,ziet Peerke ontroerd aan en dan slaat ze
plots beide handen voor 't gelaat en snikt stil...)
Peerke:(verrast)Leen...Leen...mijn kind...zijt gij hier ook...(is
uit de zetel gekomen en nadert traag)Dat..dat is schoon van u,zie!
Ik ben zo blij...Kom,kind,niet wenen...Fonneke en Fieneke moeten
geen tranen zien...Daar zijn ze nog te klein voor...
Leen:(slaat de armen om Peerke)Vader...één..één enkel woord...ver-
geef me...
Peerke:Dat heb ik al lang gedaan,kind...Kom,kom...kalm maar...ik
ben ook niet altijd "ons Here" geweest...(terwíjl Leen hem lief-
devol naar zijn zetel terugbrengt)Ge ziet er goed uit...en dat is
nu het voornaamste!!(zit)Zo!En over de rest wordt er geen enkel
woord meer gepraat!Maar zie daar nu eens!!De processie gaat uit!
Fonneke:(op met geschenkpakketje)
Fieneke:(volgt met bloemen)
Peerke:(vindt geen woorden)Wel,wel,wel...en is dat allemaal voor
peetjen???Laat eens zien!Wel,wel,wel...wat zou daar nu insteken..?
(is druk in de weer bij 't openmaken)
Kinderen:(gaan er ergens bij neerhurken en helpen)
Leen:(zet vlug de bloemen ergens in een vaas,nadert dan:)
Fred:(die stil weer de kamer binnenkwam en een beschermende arm
om de schouders van zijn vrouw slaat)
Pastoor:(heel even in de deuropening,niemand ziet hem,knikt mon-
kelend,maakt "duim-op"gebaar van "alles oké"en trekt zich dan
geruisloos en bescheiden terug....)

Einde tafereel I.
